

dr Ryszard Mikołajczak

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Sprawozdanie z konferencji naukowej Katedr Finansów w Poznaniu w 2010 r.

Wprowadzenie

Tradycją, sięgającą wczesnych lat siedemdziesiątych XX wieku, jest spotkanie pracowników katedr finansowych na dorocznej konferencji. Z początku udział w tych konferencjach brali pracownicy katedr finansowych pięciu uczelni ekonomicznych, z biegiem czasu jednak zostały poszerzane o pracowników katedr prawa finansowego funkcjonujące na uniwersytetach, by obecnie stworzyć warunki do spotkań wszystkich publicznych i niepublicznych uczelni, które w swych strukturach organizacyjnych posiadają katedry finansowe. W 2009 roku takie spotkanie odbyło się w Uniwersytecie Szczecińskim. W tym roku gospodarzem był Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, a w spotkaniu uczestniczyło 360 osób.

Tegoroczna konferencja odbyła się w dość nietypowym terminie, bo na przełomie czerwca i lipca, a konkretnie w dniach od 30 czerwca do 2 lipca, a zwykle tym terminem był miesiąc wrzesień. Miało to swoje jednak uzasadnienie, gdyż została ona połączona z zakończeniem Międzynarodowej Konferencji GLOBAL FINANCE CONFERENCE, której uczestnicy dyskutowali na temat światowego kryzysu i przyszłości kapitalizmu. W jej zakończeniu, który dał początek Konferencji Katedr Finansowych wystąpił laureat nagrody Nobla z dziedziny makroekonomii międzynarodowej, którą otrzymał za analizę polityki pieniężnej i fiskalnej w warunkach różnych reżimów kursów wymiany oraz analizę optymalnych obszarów walutowych prof. Robert Mundell – powszechnie uważany za twórcę strefy euro.

Oficjalna inauguracja Konferencji Katedr Finansów nastąpiła w dniu 1 lipca w auli UE w Poznaniu pod hasłem „**O nowy paradygmat finansów**”. Program Konferencji obejmował sesje plenarną, dwa panele dyskusyjne w czterech dziedzinach finansów i na jej zakończenie panel „pragmatyczny”.

Sesja plenarna

Sesje plenarną, po powitaniu przez dr hab. prof. UE – Prorektora ds. Rozwoju i Finansów J. Mizerkę rozpoczęły się wystąpienia sponsorów i zaproszonych gości. Wśród nich byli: dr hab. T. Kajser – v-ce prezydent m. Poznania, prof. dr hab. M. Zaleska – członek Zarządu NBP, prof. dr hab. A. Sławiński – kierownik Zakładu Papierów Wartościowych Katedry Skarbowości SGH, prof. dr hab. J. Szambelańczyk – UE Poznań, dr P. Pawłowski – prezes Zarządu Gospodarczego Banku Wielkopolski SGB, K. Pietraszkiewicz – prezes ZBP, J. Rabcia – wiceprezes zarządu KIR S.A., M. Wyżycki – wiceprezes zarządu BIK S.A. i M. Hildebrand – prezes zarządu BIG InfoMonitor S.A.

Po sesji plenarnej, odbyły się obrady w czterech panelach, które dotyczyły: Bankowości, Finansów publicznych, Finansów przedsiębiorstw, Rynków finansowych i Ubezpieczeń. Każdy z tych paneli miał swe dwie odsłony: przedpołudniową i popołudniową.

Obrady panelowe

Przewodnictwo obradom w dwóch odsłonach paneli **Bankowość** powierzono prof. dr hab. J. Nowakowskiemu, kierownikowi Katedry Bankowości SGH w Warszawie. W obradach w poszczególnych panelach zrezygnowano z prezentacji opracowań zawartych w publikowanych materiałach z Konferencji. Pierwszy z tych paneli poświęcony był kryzysom na rynkach finansowych w kontekście funkcjonowania systemu bankowego. W ramach otwartej wymiany poglądów nad tymi zagadnieniami głos zabrali m.in. prof. dr W. Jaworski, K. Pietraszkiewicz, prof. dr hab. J. Nowakowski. Druga część panelu Bankowości odbywała się pod hasłem – Wyzwania dla banków i bankowców – związki teorii z praktyką. W tych obradach uczestniczyli zaproszeni praktycy bankowi w osobach; W. Szostak, dyrektor O/W NBP, S. Murawski – prezes PBS w Poznaniu, A. Skowroński – v-ce prezes GBW S.A. w Poznaniu i P. Przybylski – dyrektor O/W BRE Bank S.A. w Poznaniu. Wszyscy praktycy bankowi skoncentrowali się w swych wypowiedziach na wskazaniu sytuacji ekonomiczno-finansowej ich instytucji w okresie załamania gospodarczego. Zwrócili również uwagę na charakter instrumentów finansowych pozwalających na zmniejszenie skutków tego „załamania”. Uzupełnieniem tych wypowiedzi były głosy uczestników Konferencji, w których udział wzięli: prof. J. Harasim i dr hab. J. Mielcarek. Prof. J. Harasim zwróciła uwagę na zagadnienia dotyczące efektywności operatywnej banków i bankowości korporacyjnej, natomiast dr hab. J. Mielcarek odniósł się do założeń teorii ograniczeń w kontekście funkcjonowania banków.

Pierwsza część panelu dyskusyjnego dotycząca **Finansów publicznych**, któremu przewodniczył prof. dr hab. S. Owsiak z Uniwersytetu Ekono-

micznego w Krakowie, poświęcona była finansom państwa, w szczególności kierunkom wydatków budżetowych (referat pt. „Alokacja dochodów budżetu państwa” dr. T. Uryszki z Uniwersytetu Łódzkiego).

i wpływie reformy systemu emerytalnego na sytuację budżetu państwa (referat pt. „Wpływ reformy emerytalnej na budżet państwa” wygłoszony przez dr hab. G. Ancyparowicz, prof. nadzw. ASP, dyrektora Departamentu Statystyki Finansów w GUS).

W dyskusji głos zabrał prof. dr hab. S. Owsiak i prof. dr hab. K. Surówka (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), którzy w swoich wypowiedziach podjęli polemikę z wystąpieniem dr hab. G. Ancyparowicz, podkreślając konieczność reformy systemu zabezpieczenia społecznego, przede wszystkim uporządkowania kwestii KRUS.

Druga sesja, którą prowadził prof. dr hab. A. Szewczuk z Uniwersytetu Szczecińskiego, została poświęcona dwóm kwestiom. W jej pierwszej części zaprezentowano trzy referaty dotyczące gospodarki finansowej samorządu terytorialnego („Wpływ spowolnienia gospodarczego na gospodarke finansową gmin w Polsce – próba oceny” – dr M. Ziolo z Uniwersytetu Szczecińskiego; „Saldo operacyjne powiatów ziemskich w latach 2004–2008” – dr A. Werwińska z Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu; „Ograniczenia i uwarunkowania w zaciąganiu długu w jednostkach samorządu terytorialnego w świetle zmian systemowych” – dr hab. B. Filipiak, prof. nadzw. WSB w Poznaniu). Natomiast druga część poświęcona została zagadnieniom partnerstwa publiczno-prywatnego („Partnerstwo publiczno-prywatne w ujęciu Europejskiej Komisji Gospodarczej Narodów Zjednoczonych a partnerstwo publiczno-prywatne w Polsce” – dr A. Cenquier z SGH, „Ryzyko partnerów przedsięwzięć realizowanych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego” – dr B. Ciupek z Akademii Ekonomicznej w Katowicach).

W dyskusji głos zabrała dr hab. K. Brzozowska, prof. nadzw. Uniwersytetu Szczecińskiego, która odniosła się do kwestii partnerstwa publiczno-prywatnego i jego roli w rozwoju gospodarczym sektora publicznego, oraz prof. dr hab. K. Piotrowska, która polemizowała z przedstawionymi tezami w wygłoszonych referatach.

Moderatorami pierwszej odsłony panelu **Finansów przedsiębiorstw** byli: prof. dr hab. Zbigniew Dresler oraz prof. dr hab. Stanisław Kasiewicz. Zaproszeni referenci, wybrani spośród autorów artykułów zgłoszonych na KKF 2010 z zakresu Finansów przedsiębiorstw, zaprezentowali pięć referatów, które zawierały wyniki ich własnych badań. Referenci koncentrowali się przede wszystkim na metodach mierzenia ryzyka operacyjnego i inwestycyjnego w przedsiębiorstwie. Ten wątek był następnie przedmiotem dyskusji.

Drugi panel Finansów przedsiębiorstw poprowadzili: prof. dr hab. Aurelia Bielawska, prof. dr hab. Krzysztof Marecki oraz prof. dr hab. Jacek Uchman. Moderatorzy na podstawie zamieszczonych w publikacjach konferencyjnych pt. *Kierunki zmian w finansach przedsiębiorstwa* pod red.

nauk. J. Sobiecha, artykułów wysunęli tezy w trzech obszarach finansów przedsiębiorstw dotyczących restrukturyzacji i upadłości przedsiębiorstwa, opodatkowania w strategii przedsiębiorstwa oraz finanse MSP. Dyskusja miała nietypowy charakter, gdyż wedle wskazanej przez prof. dr hab. K. Mareckiego kolejności, każdy z moderatorów stawiał do jednego obszaru pytania, a kolejni moderatorzy odpowiadali na nie w świetle zaprezentowanych referatów i swojej wiedzy jak i doświadczenia. Oczywiście moderator zadający pytania, dokonywał syntetycznej konkluzji po wypowiedziach pozostałych moderatorów. Wybór owej formy zaktywizował uczestników do ożywionej dyskusji, w której skoncentrowano się na upadłości MSP i ich przyczynach po stronie regulacji finansowopodatkowych.

Panel konferencji KKF poświęcony **Rynkom finansowym i ubezpieczeniom** obejmował dwie sesje. W ramach każdej sesji występowali moderatorzy, którzy prezentowali tezy i wnioski wynikające z referatów zgłoszonych na konferencji. Pierwszą część panelu prowadzili – prof. dr hab. Jerzy Węclawski (z UMCS w Lublinie) i prof. dr hab. Mirosław Wypych (z UŁ).

Prof. dr hab. Jerzy Węclawski przedstawił syntezę zagadnień Niestabilności na rynku finansowym oraz problematykę Opcji – strategii i modeli, wynikającą z rozważań Autorów. Prof. M. Wypych z kolei komentował kwestie dotyczące tematyki Rynku akcji i obligacji. Uczestnicy konferencji w dyskusji podjęli przede wszystkim zagadnienia związane z konsekwencjami kryzysu finansowego, krytycznej oceny działań EBC w dobie kryzysu, ryzyka obligacji i funkcjonowania nowych platform na rynku giełdowym.

W drugiej sesji panelu problematykę ubezpieczeń emerytalnych i gospodarczych scharakteryzowała prof. dr hab. Wanda Ronka-Chmielowiec (UE Wrocław). Natomiast tematykę innowacji na rynku funduszy inwestycyjnych oraz rynku walutowego przedstawił prof. dr hab. Wiesław Dębski (z UŁ). Zagadnienia Finansów behawioralnych i Finansów Międzynarodowych zaprezentowała prof. Irena Pyka.

Szczególne zainteresowanie uczestników panelu wzbudziły kontrowersje związane z funkcjonowaniem i efektywnością OFE, zróżnicowanie ryzyka powodziowego w kontekście kalkulacji składki ubezpieczeniowej. Ponadto dyskutowane były wątpliwości dotyczące wyceny portfeli inwestycyjnych, uczestnictwa funduszy exchange-trade w portfelach inwestycyjnych, jak i perspektyw rynków wschodzących.

Panel „paradygmatyczny”

Wydarzeniem trzeciego dnia konferencji był panel na temat: „Ku nowemu paradygmatowi nauk o finansach”. Moderatorem debaty panelowej był prof. dr hab. Stanisław Flejterski, a jej uczestnikami prof. Grażyna Borys, Jarosław Mielcarek, Jacek Mizerka, Andrzej Sławiński, Jan K. Solarz, Ryszard

Szewczyk, Adam Szyszka. Paneliści oraz siedmioro dyskutantów „z sali” podjęli próbę odpowiedzi na trzy pytania: (1) Czy współczesna nauka (nauki) o finansach jest „nauką normalną”? jeśli tak, to jaki właściwie jest jej obecny paradygmat?; (2) Czy u progu drugiej dekady XXI wieku, w związku z licznymi nowymi fenomenami (niepewność i ryzyko, globalizacja, internetyzacja etc.) nie występują przesłanki do sformułowania na gruncie finansów nowego, konkurencyjnego paradygmatu?; (3) I wreszcie czy chodzi – w obu powyższych pytaniach – o jeden paradygmat, czy o kilka paradygmatów? Inaczej mówiąc, czy istnieje lub istnieć może (powinien) jeden wspólny paradygmat dla całej nauki o finansach, czy raczej paradygmatów jest (powinno być) tyle, ile jest subdyscyplin składających się na naukę finansów sensu largo (finanse globalne i międzynarodowe, finanse publiczne, finanse rynków i instytucji finansowych, finanse przedsiębiorstw, finanse gospodarstw domowych, etc.)? Dyskusja toczyła się również wokół kwestii tendencji do eklektyzmu w nauce (eklektyzm tak, ale nie za wszelką cenę i „nie wszystko ze wszystkim“). Część dyskutantów akcentowała, że przemiany strukturalne i instytucjonalne we współczesnych finansach są zbyt skomplikowane, aby mogły być ujęte w ramy jednej teorii. Nauki o finansach posługują się więc zbiorem paradygmatów. Wobec różnorodności zjawisk, przy tym w warunkach niepewności, ryzyka i niedoskonałości informacji, wiedzy niedoskonałej wątpliwe jest opracowanie jednej uniwersalnej konstrukcji teoretycznej, odnoszącej się do wszystkich subdyscyplin nauki o finansach. W praktyce nadal funkcjonować będzie wiele szczegółowych modeli (teorii „średniego zasięgu”) .w pewnym stopniu uzupełniających się, częściowo zaś konkurencyjnych wobec siebie. Oznacza to więc opowiedzenie się z konieczności za swego rodzaju „eklektycznym paradygmatem”, czego bynajmniej nie sposób oceniać pejoratywnie. Uczestnicy panelu wyrazili pogląd o potrzebie kontynuacji dyskusji nad problematyką metodologii finansów podczas Konferencji Katedr Finansowych we wrześniu 2011 roku we Wrocławiu.

Publikacje konferencyjne

Dobrym zwyczajem organizacji Konferencji Katedr Finansowych są towarzyszące tym spotkaniom publikacje zawierające nadesłane, recenzowane i przyjęte do druku opracowania pracowników Katedr. Materiały te są nie tylko cenne dla rozpoznania zainteresowani badawczych poszczególnych ośrodków, ale stanowią dużą pomoc naukową dla wszystkich zainteresowanych zjawiskami finansowymi. Tak też się stało i w tym roku. Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu wydał pięć Zeszytów Naukowych. Niestety, nie sposób w choćby w najogólniejszych ramach zaprezentować treści poszczególnych opracowań w nich zawartych. W każdym z nich redaktorzy naukowci wprowadzili systematykę przedmiotu prowadzonych rozważań przypisując te

opracowania do poszczególnych obszarów z wybranych dziedzin finansów. I tak w Zeszytcie Naukowym 140 pod redakcją A. Janca zatytułowanym **Bankowość a kryzys na rynkach finansowych** znalazło się 47 referatów, które zostały zakwalifikowane do następujących obszarów: Bankowość centralna wobec wyzwań rynkowych, Funkcjonowanie banków komercyjnych w warunkach zakłóceń na rynkach finansowych, Miejsce banków spółdzielczych w systemie bankowym, Funkcjonowanie sektora bankowego w Polsce, Klient i jego znaczenie dla działalności bankowej, Wybrane wyniki badań nad sektorem bankowym w skali międzynarodowej, Z badań nad innymi formami pośrednictwa na rynku usług finansowych oraz Kryzys i jego wpływ na przewartościowanie poglądów na rolę banków i działalność bankową. W Zeszytcie 141 pod redakcją T. Juji zatytułowanym **Dylematy i wyzwania finansów publicznych** zawarto 53 artykuły, które znalazły się w następujących obszarach: Zagadnienia ogólne, Budżet państwa, Finanse jednostek samorządu terytorialnego, Podatki i polityka fiskalna i Pomoc publiczna i partnerstwo publiczno-prywatne. Zeszyt 142 pod redakcją J. Sobiecha pt. **Kierunki zmian w finansach przedsiębiorstwa** zawiera 62 referaty, przypisane do następujących obszarów: Pomiar i kształtowanie efektywności przedsiębiorstwa, Ryzyko i inwestycje w przedsiębiorstwie, Struktura kapitału przedsiębiorstwa, Opodatkowanie w strategii przedsiębiorstwa, Restrukturyzacja i upadłość przedsiębiorstw, Przedsiębiorstwo na rynku kapitałowym i Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa. W Zeszytcie 143 pod redakcją W. Przybylskiej-Kapuscińskiej i J. Handschke pt. **Rynki finansowe i ubezpieczenia** zamieszczono 48 referatów, które zakwalifikowano do następujących obszarów; Niestabilność na rynku finansowym, Rynek akcji i obligacji, Opcje – strategie i modele, Innowacje na rynku funduszy inwestycyjnych, Finanse behawioralne, Ubezpieczenia emerytalne, Ubezpieczenia gospodarce i Finanse międzynarodowe. W Zeszytcie 144 pod redakcją W. Frąckowiaka i J. Szambelańczyka pt. **Ku nowemu paradygmatowi nauk o finansach** zamieszczono 26 referaty, które przypisano następującym obszarom: Dylematy poszukiwań nowych paradygmatów nauk o finansach, Nowe paradygmaty nauk o finansach, wizje i koncepcje, W kierunku nowych regulacji międzynarodowego rynku finansowego, Wyzwania dla systemu bankowego w świetle globalnego kryzysu finansowego, Państwo a sektor publiczny i prywatny. W pięciu Zeszytach naukowych zawarto w sumie 236 opracowań. Organizatorzy mają głęboką nadzieję, że zamieszczone teksty będą dużą pomocą w prowadzeniu dalszych prac naukowych nad podnoszonymi w tych opracowaniach zagadnieniami.

Imprezy towarzyszące Konferencji

Obrady plenarne, obrady w panelach jak i w ostatnim dniu Konferencji panel „paradygmatyczny” nie były jedyną formą spotkań pracowników Katedr finansowych. Już bowiem w pierwszym dniu, tj. 30 czerwca odbyło się spotkanie Samodzielnych Pracowników Nauki oraz otwarte spotkanie Komitetu Nauk o Finansach PAN, któremu przewodniczył prof. dr hab. J. Nowakowski. W ramach tego spotkania prof. dr hab. A. Gospodarowicz poinformował o nowej dyscyplinie „Finanse”, prof. dr hab. M. Zaleska poinformowała o pracach nad czasopiśmie „Finanse”, prof. dr hab. Węclawski zaprezentował aktualne zagadnienia dotyczące dydaktyki przedmiotów finansowych. Dokonano także wyboru nowego gospodarza Konferencji Katedr Finansów w 2011 roku. Jest nim Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Ustalono także, by w 2012 roku spotkać się w Akademii Ekonomicznej w Katowicach. Przyjęto również, że Konferencje te będą się odbywały w połowie września każdego roku. W tym samym dniu na uroczystej kolacji, która odbyła się wspólnie z uczestnikami GFC wystąpienie w języku angielskim miał dr J. Pruski, prezes Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

W dniu następnym została również wręczona nagroda Komitetu Nauk o Finansach PAN. Tegoroczną laureatką została prof. Monika Marcinkowska – kierownik Zakładu Finansów i Rachunkowości Banków na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego. Była to trzecia edycja konkursu Komitetu Nauk o Finansach PAN za wybitne osiągnięcia naukowe w dziedzinie finansów. Laureatami poprzednich edycji byli: prof. dr hab. W. Przybylska-Kapuścińskiej i prof. dr hab. Jan K. Solarz.

Oprócz wyzwań naukowych, gospodarze tegorocznego spotkania zapropowowali uczestnikom możliwość wysłuchania kwartetu smyczkowego w znakomitym prowadzeniu Dyrektora Filharmonii Poznańskiej Wojciecha Nentwiga.

Na zakończenie należy dodać, iż spotkania pracowników Katedr Finansów nie mogłyby się odbyć bez zewnętrznego wsparcia finansowego wielu instytucji. W tym roku sponsorami byli: Narodowy Bank Polski, Związek Banków Polskich, Spółdzielcza Grupa Bankowa, Biuro Informacji Kredytowej, Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A., Biuro Informacji Gospodarczej InfoMonitor S.A., BRE Bank S.A., Arnica S.A., Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, SGB – TRANS – LEASING Polskie Towarzystwo Leasingowe Sp. z o.o. Wszystkim sponsorom gospodarze tegorocznej Konferencji Katedr Finansów bardzo dziękują za ich finansowe wsparcie.